

ประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง*

DEMOCRACY AND ELECTIONS

พลวัฒน์ ชุ่มสุข, ภัทรพล ไจเย็น

Pholwat Choomsook, Phatraphol Jaiyen

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Pholwatchoomsook@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประชาธิปไตยกับกระบวนการเลือกตั้ง ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษาพบว่า ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่มีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ และใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ซึ่งปัจจัยที่เอื้อต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยคือ ระดับการศึกษาของประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจ บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง พัฒนาการทางการปกครองและการบริหาร ดังนั้น การเลือกตั้ง เป็นสิ่งที่ประชาชนควรใช้สิทธิของตนเองคัดเลือกตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับ โดยเปิดกว้างให้ตัดสินใจอย่างอิสระเสรี ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่ชี้นำหรือบังคับให้เลือกตั้ง เพื่อให้ตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหาร และการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ด้วยนโยบายที่ตรงตามเจตนารมณ์และมีผลดีต่อประชาชน ประชาชนมีโอกาส มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนเข้าใจ ศรัทธาและยึดมั่นการปกครองรูปแบบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย; การเลือกตั้ง; กระบวนการเลือกตั้ง

Abstract

This article aimed to study democracy and the electoral process, conducted by study methods from related documents and research. The

* Received July 22, 2023; Revised September 27, 2023; Accepted September 30, 2023

study found that Democracy is a form of government in which power is owned by the people, who can exercise their power either by themselves or through representatives elected to exercise control on their behalf. The factors contributing to democracy are the people's education level, Economic development, democratic personality, and stability of political institutions. Therefore, the development of government and administration requires that the people use their rights to choose representatives to act on their behalf at each level of government by being open to making decisions freely with honesty and fairness without influencing or forcing elections. The selected representative will perform administrative duties. Effective governance responds to the needs of the people with a policy that meets the intent and positively affects the people. People can benefit from the implementation of the policy. As a result, people have increased faith and adherence to democratic governance.

Keywords: Democracy; Elections; Election Process

บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่มีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ โดยประชาชนอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าประชาชนทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ โดยอาศัยหลักการของการแบ่งแยกอำนาจ และหลักการที่ว่าด้วยความถูกต้องแห่งกฎหมาย ผู้ปกครองประเทศที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นเพียงตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน ซึ่งระบอบการปกครองตนเองของประชาชน โดยผ่านการเลือกสมาชิกผู้แทนประชาชนไปบริหารและดูแลเรื่องกฎหมาย เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ และโดยการตรวจสอบควบคุมดูแลของประชาชนโดยตรงหรือการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น เช่น การยื่นเสนอหรือแก้ไขกฎหมาย การยื่นถอดถอนนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบ การแสดงความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์ การออกเสียงในการทำประชามติระบอบนี้มี

ลักษณะเด่นอยู่ในการแข่งขันอย่างเสรีระหว่างกลุ่มหรือพรรคการเมืองต่างๆ เพียงเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนส่วนมาก (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2564)

การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ยอมรับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจปกครองประเทศอย่างทั่วถึง และมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง แต่ในทางปฏิบัติประชาชนทุกคนไม่สามารถเข้าไปร่วมปกครองประเทศได้ทั้งหมด จึงต้องใช้วิธีเลือกตัวแทนเข้าไปดำเนินการแทน การเลือกตั้งจึงเป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยให้มีสิทธิออกเสียงในการปกครองตนเอง โดยเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน ซึ่งในบทความนี้จะได้ทำการศึกษาประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งซึ่งจะได้ทำการศึกษาและนำเสนอต่อไป

การปกครองแบบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นหนึ่งในปกครองในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เป็นต้นที่ใช้แบบแผนการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นหลักในการบริหารประเทศ ซึ่งมีความเหมือนในโครงสร้างใหญ่แต่มีรายละเอียดเล็กน้อย เป็นองค์ประกอบ ซึ่งสามารถให้คำอธิบายเสริมได้ว่า

1. คำว่า ประชาธิปไตย มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากคำภาษากรีกว่า Democratia ซึ่งประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า Demos หมายถึง ประชาชน และ Kratein หมายถึง การปกครอง ดังนั้น ประชาธิปไตย (Demoskratia) จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน

2. ความหมายที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค นักปรัชญาการเมืองหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่เคารพสิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์ เชื่อว่าสมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม นอกจากนี้ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาส หรือให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำเนินการใด ๆ ภายใต้กฎระเบียบของสังคมด้วย ซึ่งรูปแบบการปกครองดังกล่าว ก็คือระบอบประชาธิปไตย

3. ความหมายที่เน้นเจตนารมณ์ของประชาชน ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยอย่างกระชับและคมคายว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่ถือเสมือนเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชน รัฐบาลเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรือได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่ รัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง ก็โดยการแสดงให้ประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่า รัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น (วีระ โลจายะ, 2543)

4. ความหมายตามที่มาและขอบเขตอำนาจ มีผู้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน ทั้งนี้โดยอ้างว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิและเสรีภาพ โดยธรรมชาติ พวกเขาสามารถที่คิดและกระทำการใด ๆ ได้ แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม เขาจะสละสิทธิ์และอำนาจบางประการให้กับผู้ปกครอง เพื่อใช้อำนาจนั้นดำเนินการภายในกรอบที่กำหนดฉะนั้น เราจะพบว่ารัฐบาลในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นจะมีอำนาจที่มีขอบเขต

รูปแบบของการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

ในประเทศประชาธิปไตยนั้น ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส หรือรวมทั้งประเทศไทย ไม่ได้มีรูปแบบการปกครองเหมือน ๆ กันทั้งหมด นักวิชาการหลายท่านได้พยายามเสนอหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่อาจใช้แบ่งรูปแบบการปกครองของประเทศประชาธิปไตยมากมายด้วยกัน สรุปได้เป็น 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. หลักประมุขของประเทศ แบ่งรูปแบบประชาธิปไตยได้ 2 ลักษณะคือ

1.1 มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์จะทรงใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นของปวงชน โดยใช้องค์กรแยกกันเป็น 3 ทางคือ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารโดยผ่านทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการโดยผ่านทางศาล ส่วนองค์พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นกลางในทางการเมือง เช่น ไทย อังกฤษ เป็นต้น

2.2 มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐเพียงหน้าที่เดียว เช่น สิงคโปร์ อินเดีย และบางประเทศประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย ฯลฯ

2. หลักการรวมและการแยกอำนาจ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

2.1 แบบรัฐสภา ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ได้แก่ การมีเฉพาะผู้แทนประชาชนเพียงสภาเดียวหรืออาจมี 2 สภาก็ได้ มีทั้งสภาผู้แทนประชาชน ซึ่งตัวแทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนประชาชนที่ประชาชนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภาซึ่งเป็นสภาของผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนมากสมาชิกได้มาจากการแต่งตั้ง แต่สมาชิกวุฒิสภาในบางประเทศก็มาจากการเลือกตั้ง ชื่อสภาอาจเรียกต่างกันได้ เช่น ในอังกฤษเรียกสภาผู้แทนประชาชนว่า สภาล่างและวุฒิสภาว่า สภาสูงหรือสภาขุนนาง แต่โดยหลักการสภาทั้งสองต้องประชุมร่วมกันรวมกันเป็น รัฐสภา ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร คือมีอำนาจในการออกกฎหมายเพื่อใช้ปกครองประเทศ และมีอำนาจบริหารในการให้ความเห็นชอบหรือจัดตั้งรัฐบาล และควบคุมการบริหารของรัฐบาลด้วย (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2549)

2.2 แบบประธานาธิบดี ระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีมีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบรัฐสภา การมีรัฐสภาเหมือนกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ การมีประธานาธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร โดยประธานาธิบดีมีสิทธิและหน้าที่ในการจะแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อบริหารประเทศและรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนอำนาจนิติบัญญัตินั้นก็ยังคงตกอยู่ที่รัฐสภา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีนี้ทั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาผู้แทนประชาชนต่างก็ได้รับเลือกจากประชาชน ทั้งสองฝ่าย จึงต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ส่วนอำนาจตุลาการยังคงเป็นอิสระ ฉะนั้นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ต่างก็เป็นอิสระและแยกกัน สถาบันผู้ใช้อำนาจทั้งสามจะเป็นตัวที่คอยยับยั้งและถ่วงดุลกันและกัน ไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น การปกครองของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3. แบบกึ่งรัฐสภาหรือกึ่งประธานาธิบดี ระบอบประชาธิปไตยแบบนี้ประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขของรัฐและบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหารนั้นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามประกาศใช้กฎหมาย และคณะรัฐมนตรีก็ยังคงเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร แต่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ส่วนรัฐสภาเองก็ยังคงทำหน้าที่สำคัญ คือ ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ประธานาธิบดีในระบอบประชาธิปไตยแบบนี้เป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองโดยทั่ว ๆ ไปทั้งยังทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ระหว่างรัฐสากับคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีอำนาจยุบสภาได้ด้วย จึงมีอำนาจมาก เช่น อินเดีย ฝรั่งเศส

ประเภทของระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. ประชาธิปไตยโดยตรง เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกัน พิจารณา ตัดสินปัญหา ร่วมกันในที่ประชุมโดยตรง และจะเป็นผู้เลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐโดยตรง เราจะเห็นว่าประชาธิปไตยประเภทนี้จะใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติจริง ๆ ก็แต่เฉพาะในสังคมเล็ก ๆ หรือประเทศเล็ก ๆ ที่มีสมาชิกจำนวนน้อย ซึ่งแต่ละคนมีโอกาสอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างละเอียดและมีเหตุผล แต่ถ้านำเอาประชาธิปไตยประเภทนี้ มาใช้กับสังคมขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมากแล้วจะเป็นอุปสรรค เนื่องจากความไม่พร้อมเพรียงกัน และการที่จะหาสถานที่ประชุมขนาดใหญ่ เพื่อจะให้ประชาชนทั้งประเทศ มาประชุมในที่เดียวกันย่อมเป็นไปได้ยากยิ่ง (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544)

2. ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม เป็นประชาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประเทศต่าง ๆ ของโลกได้ขยายตัวออกไปมาก เมื่อจำนวนประชาชนมีเพิ่มมากขึ้นปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ฉะนั้นโอกาสที่ประชาชนทั้งประเทศจะมานั่งปรึกษารื้อกัน เพื่อแก้ปัญหาแบบประชาธิปไตยโดยตรงย่อมเป็นไปได้ เพื่อแก้ไขอุปสรรคนี้แทนที่ประชาชนทุกคนจะต้องมาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาตัดสินปัญหาใด ก็จะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเลือกตัวแทนหรือที่รู้จักในนาม สมาชิกรัฐสภา เข้าไปสู่ที่ประชุมแทน ส่วนลักษณะและวิธีการเลือกสมาชิกรัฐสภาของประชาชนในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป

ดังนั้นจากภาพรวมที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาธิปไตย มาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า Democratia ซึ่งประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า Demos หมายถึง ประชาชน และ Kratein หมายถึง การปกครอง ในภาษาอังกฤษว่า Democracy ดังนั้น ประชาธิปไตย (Demoskratia) จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน ที่พัฒนาไปเป็นประชาธิปไตยทางตรงที่ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ กับประชาธิปไตยทางอ้อม ที่ใช้อำนาจโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เป็นรูปแบบประชาธิปไตยในแบบรัฐสภา แบบประธานาธิบดี หรือเป็นแบบกึ่งรัฐสภาและกึ่งประธานาธิบดี โดยมีพระมหากษัตริย์หรือประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศในระบบประชาธิปไตย เป็นต้น (นิยม รัฐอมฤต, 2549)

หลักการสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นหลักการสำคัญหนึ่งในการบริหารประเทศต่าง ๆ โดยมีแนวคิดสำคัญที่เป็นแบบสำหรับการบริหารโดยมีเป้าหมายเป็นประโยชน์ของประชาชนในประเทศ เช่น หลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความมีเหตุ มีผล รวมไปถึงหลักของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกอธิบายได้ตามกรอบการศึกษาได้คือ (ประภัศร ทองยิณดี, 2558)

1. หลักความเสมอภาค เป็นหลักการที่มีได้เรียกร้องให้มีการปฏิบัติให้เหมือนกันในทุกกรณี แต่เรียกร้องมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญต่างกันให้เหมือนกันตามอำเภอใจ หรือมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันในรูปแบบที่แตกต่างกันตามอำเภอใจ หากมองในอีกแง่มุมหนึ่งแล้วก็คือ สิทธิของประชาชนที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน มีบัญญัติรับรองไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560)

2. หลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

สิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรม หรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง เสรีภาพ คือ การมีอิสระที่จะกระทำสิ่งใด ๆ โดยต้องไม่ละเมิดเสรีภาพของ

ผู้อื่น

หน้าที่ คือ สิ่งที่บุคคลต้องปฏิบัติหรืองดเว้นจากการปฏิบัติบุคคลย่อมมี

สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ซึ่งการใช้สิทธิ เสรีภาพต้องไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมาย

3. หลักนิติธรรม การใช้กฎหมายเป็นหลักในการบริหารประเทศ บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้กฎหมายต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

4. หลักการใช้เหตุผล คือ การใช้หลักเหตุผลมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และหากมีการตัดสินใจปัญหาด้วยการออกเสียงต้องยอมรับมติของเสียงข้างมาก แต่ต้องเคารพสิทธิของเสียงส่วนน้อย

5. หลักการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง เช่น การออกเสียงประชามติ การเสนอถอดถอน ฯลฯ ทางอ้อม เช่น การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศแทนตน

ทางตรง คือ การใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่น การแสดงความคิดเห็น การออกเสียงประชามติ การขอรับรู้ข้อมูลข่าวสารราชการ การชุมนุม การร้องทุกข์ส่วนราชการ ทางอ้อม คือ การเลือกตั้งตัวแทน เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) , สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ไปทำหน้าที่ในการออกกฎหมายและบริหารประเทศ

ในกระบวนการของความเป็นประชาธิปไตย หลักการตามที่ยกมาจึงเป็นหัวใจสำคัญ และส่งผลไปเป็นประชาธิปไตยแบบทางตรงและทางอ้อม ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ปัจจัยที่เอื้อต่อการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย มีองค์ประกอบที่จะเอื้อต่อการปกครอง และการบริหารประเทศ ทั้งในส่วนของการที่พลเมืองมีคุณภาพมีการศึกษา การศึกษาหรือคุณภาพของคนจึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ระบบเศรษฐกิจและองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะของประชาชน เสถียรภาพทางการเมืองและระบบการเมือง รวมไปถึงการบริหารปกครองของประเทศซึ่งสามารถจำแนกได้ คือ

1. ระดับการศึกษาของประชาชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย คือ ในเมื่อคนในสังคมได้รับการศึกษาดี มีเหตุผล มักจะติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสนใจทางการเมืองและมีความรู้ความเข้าใจว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม นโยบายใดๆที่สังคมออกมาก็ย่อมที่จะมีผลกระทบต่อเขาโดยตรง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามักจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง

2. การพัฒนาเศรษฐกิจ จะพบว่าประเทศพัฒนานั้นจะมีระดับของความเสมอภาคทางเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นผลให้สังคมมีสวัสดิการต่าง ๆ ที่ดี เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ฯลฯ นอกจากเศรษฐกิจที่ดีมันคงจะช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการถูก ชักจูง ชูเชิญใด ๆ และยังมีผลให้ระบอบประชาธิปไตย ดำเนินไปด้วยดี และมีเสถียรภาพด้วย

3. บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตย ยั่งยืนอยู่ได้ ลักษณะของบุคลิกภาพเหล่านี้คือความสนใจที่จะมีต่อกิจการบ้านเมือง เมื่อสนใจแล้วก็มีภาวะกระตือรือร้นที่จะติดตามความเป็นไป มีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ไร้อคติ และที่สำคัญได้แก่ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถือเสมือนว่าเป็นหน้าที่ที่ตนจะต้องทำ หรือที่ตนจะต้องรับผิดชอบในฐานะสมาชิกผู้หนึ่งของสังคม

4. เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง มีส่วนช่วยให้ระบอบประชาธิปไตยก้าวหน้ามั่นคงด้วย นั่นคือ เมื่อสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองเป็นที่ยอมรับของประชาชน ประชาชนก็จะมีศรัทธา และจะเข้าไปเป็นสมาชิก หรือเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น เมื่อพรรคการเมืองมั่นคงสามารถแสดงออกซึ่งเจตนาของสมาชิกได้อย่างแจ่มชัด นโยบายที่ออกมาก็ได้รับการเชื่อถือและนำมาปฏิบัติ ประชาชนจะมีความศรัทธาพรรคการเมืองนั้น และเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ซึ่งก็เท่ากับเป็นการเกื้อกูลให้ระบอบประชาธิปไตยมีเสถียรภาพยิ่งขึ้นด้วย (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2549)

5. พัฒนาการทางการเมืองปกครองและการบริหาร ปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย คือการปกครองและการบริหารต้องมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน นโยบายของรัฐบาลตรงตามเจตนารมณ์และมีผลดีต่อประชาชน คือประชาชนได้มีโอกาส ได้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนเข้าใจศรัทธาและยึดมั่นการเมืองระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น เจ้าของมีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางการเมืองมากขึ้นไปด้วย

การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

1. ความหมายของการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง คือ การที่ประชาชนใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับ โดยเปิดกว้างให้ตัดสินใจอย่างอิสระเสรี โดยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่ขึ้นหรือบังคับให้เลือกการเลือกตั้ง

2. ความสำคัญของการเลือกตั้ง ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันย่อมเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อม ๆ กัน จึงมีความจำเป็นต้องเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน และประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้แทนซึ่งใช้อำนาจแทนตนได้โดยเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการโดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร

3. การเลือกตั้งผู้แทนในระดับต่าง ๆ การเลือกตั้งในประเทศไทยมีหลายระดับ กล่าวคือ

1. ระดับหมู่บ้าน คือ การเลือกผู้ใหญ่บ้านกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกสภาท้องถิ่น

2. ระดับตำบล คือกำหนดผู้บริหารท้องถิ่น

3. ระดับอำเภอ คือ สมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาเมืองพัทยา
4. ระดับจังหวัด คือ สมาชิกสภาจังหวัด และการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต
5. ระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนประชาชน, สมาชิกวุฒิสภา
4. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 1. มีสัญชาติไทยแต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
 2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
 3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง
 4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการย้ายทะเบียนบ้านออกจากเขตเลือกตั้งหนึ่งไปยังอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันอันทำให้บุคคลมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันน้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้งให้บุคคลนั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี
5. การใช้ดุลพินิจในการเลือกตั้ง
 1. ในการเลือกตั้งต้องคอยติดตามประวัติและข่าวคราวเกี่ยวกับผู้สมัครอยู่เสมอ
 2. ตรวจสอบว่ามีสิทธิเลือกผู้แทนได้กี่คน
 3. จำหมายเลขผู้สมัครที่ต้องการเลือกให้ได้เมื่อรับบัตรเลือกตั้งแล้วเดินเข้าคูหา
 4. ทำเครื่องหมาย X (กากบาท) ในช่องทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งให้ตรงเครื่องหมาย (หมายเลข) ของผู้สมัคร
 5. พับบัตรเลือกตั้งให้กรรมการหย่อนลงในหีบบัตรต่อหน้าตนเองข้อสำคัญต้องเลือกคนที่มีความจริงใจและเสียสละเพื่อส่วนรวมมีความรู้ความสามารถและมีอาชีพสุจริตเป็นหลักเป็นแหล่งแน่นอนไม่ควรเลือกผู้ที่มีเบื้องหลังไม่สุจริต และซื้อขายเสียง
 6. ผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียง การซื้อสิทธิขายเสียงนับว่าเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง เพราะการลงทุนซื้อเสียง เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง เปรียบได้กับการลงทุนค้าขาย ผู้ลงทุนย่อมมุ่งหวังผลตอบแทนที่

จะได้รับจากการลงทุนนั้น ดังนั้น เมื่อผู้ซื้อเสียงได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมจะแสวงหาผลประโยชน์จากหน้าที่นั้น เพื่อให้ได้เงินที่ได้ลงทุนไปกลับคืนมา พร้อมด้วยการมุ่งแสวงหาผลกำไร เพื่อสะสมไว้สำหรับการซื้อเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

7. การป้องกันการซื้อขายเสียง แนวทางสำหรับการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนว่าจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าอำนาจของประชาชนเป็นอำนาจอศักดิ์สิทธิ์จะซื้อขายกันไม่ได้และช่วยกันโดย

1. ไม่รับเงินหรือสิ่งแลกเปลี่ยน
- 2.ต่อต้านการซื้อเสียงทุกชนิดในการเลือกตั้งทุกระดับ
3. ถ้าพบเห็นการซื้อขายเสียงให้แจ้งเจ้าหน้าที่ทันทีและช่วยเป็นพยานให้กับ

ทางเจ้าหน้าที่

4. แนะนำคนในครอบครัวหรือเพื่อนบ้านให้เห็นภัยของการซื้อขายเสียงและรวมกันรณรงค์ต่อต้าน

5. ชักชวนกันไปใช้สิทธิให้มาก ๆ

8. การรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ประชาชนเลือกตั้งให้ถือเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยสังคม โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งแต่การรณรงค์ไม่จำเป็นต้องรณรงค์เฉพาะช่วงที่จะมีการเลือกตั้งเท่านั้น แต่สามารถทำได้ในทุกโอกาส เช่น การติดตามข่าวสารของผู้แทนมาเผยแพร่แก่ประชาชน การติดตามพฤติกรรมแนวความคิด และการตัดสินใจของผู้แทนที่มีตอนนโยบายสาธารณะมาเผยแพร่ การจับกลุ่มสนทนาปัญหาของบ้านเมือง การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชมฟังการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว มีผลกระทบกับประชาชนโดยตรง

9. ประชาชนควรทำอะไรเมื่อมีการเลือกตั้ง การใช้ดุลพินิจในการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งสำคัญเราคงจะเลือกโดยเห็นแก่พรรคพวกหรือเกรงใจเพราะเป็นคนรู้จักกันหรือมีคนมาขอร้องให้เลือกไม่ได้อีกแล้ว และโดยเฉพาะการเลือกตั้งที่เห็นแก่อำสสินิจ้างเป็นการกระทำที่เลวร้าย ประชาชนจึงควรพิจารณาให้ถ่องแท้โดย

1. พิจารณานโยบาย จุดยืนของพรรคว่าเป็นไปตามแนวทางที่เราต้องการหรือไม่

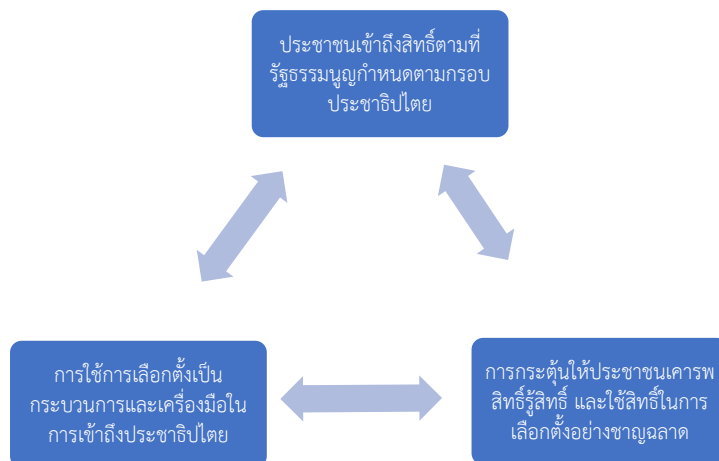
2. พิจารณาตัวบุคคลผู้สมัครโดยดูประวัติความเป็นมาว่าเป็นคนดีมีจุดยืนเคียงข้างประชาชนและสังคมส่วนร่วมหรือไม่

3. พิจารณาถึงบทบาทในทางสังคมและด้านต่าง ๆ ของผู้สมัครและพรรคที่สังกัดอย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติในหน้าที่ของประชาชน 4 ประการ คือ 1. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง 2. ชักชวนคนอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยอิสระ 3. สอดส่องดูแลไม่ให้มีการโกงเลือกตั้ง 4. หากรู้เห็นว่าการโกงเลือกตั้งหรือซื้อขายเสียงให้แก่งำหน้าที่ทันที

10. หากประชาชนไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และไม่ได้แจ้งเหตุอันสมควรจะเสียสิทธิ ดังต่อไปนี้ 1. สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. 2. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเป็น ส.ส. ส.ว. สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น 3. สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน สิทธิทั้ง 3 ประการจะได้กลับคืนมาอีกต่อเมื่อไปใช้สิทธิการเลือกตั้งอย่างใดอย่างหนึ่งในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับชาติหรือท้องถิ่น (โสภณ ชานะมูล, 2550)

การเลือกตั้งเป็นกลไกหลักในการได้มาซึ่งประชาธิปไตย 1. การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิพื้นฐานในการเลือกตั้ง 2. การกระตุ้นให้ประชาชนเคารพสิทธิรู้สิทธิและใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างชาญฉลาด 3. การใช้การเลือกตั้งเป็นกระบวนการและเครื่องมือในการเข้าถึงประชาธิปไตย อย่างเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ คือ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ การเลือกตั้งเป็นกลไกหลักในการได้มาซึ่งประชาธิปไตย

สรุป

ประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง เป็นสิ่งที่ประชาชนควรใช้สิทธิของตนเองคัดเลือกตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับ โดยเปิดกว้างให้ตัดสินใจอย่างอิสระเสรี ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่ขึ้นหรือบังคับให้เลือกตั้ง เพื่อให้ตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหาร และการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ด้วยนโยบายที่ตรงตามเจตนารมณ์และมีผลดีต่อประชาชน ประชาชนมีโอกาส มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนเข้าใจ ศรัทธาและยึดมั่นการปกครองรูปแบบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทย 2475 – 2550*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2564). *บทบาทของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2549). *ความคิดการเมืองไพร่กระฎุมพีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิยม รัฐอมฤต. (2549). ระบอบประชาธิปไตยเปรียบเทียบ. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 4(2), 1-18.
- ประภัสสร ทองยินดี. (2558). ประชาธิปไตย: แนวคิดและหลักการเบื้องต้น. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย (ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์)*, 5(3), 11-21.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 72.
- วีระ โลจายะ. (2543). ระบบการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา. *วารสารสิทธิปริทัศน์*, 14(44), 8-25.
- โสภา ชานะมูล. (2550). “ชาติไทย” ในทัศนะปัญญาชนหัวก้าวหน้า. กรุงเทพฯ: มติชน.